

המשבת הזיכרון בחודש תמוז

שיעורי השבועי של
הרה"ח ד' שלום מייקוף שליט"א

תמוז תשפ"ג

בס"ד

הארות והערות יתקבלו בברכה

0548-593-792

0533-10-7641

לקבלת החוברות השבועיות

N3107641@gmail.com

המשכת הזיכרון בחודש תמוז

שבירת הלוחות לטובה הייתה, כדי שיפרחו האותיות לעיני כל ישראל, וידאו שלא אבדה תקוותם, שהרי האור כולו גנוז ומצפה אליהם, ועי"ז ישתוקקו לשוב ולקבל את האור שפרח מהם ואז יזכו לכפלים לתושיה, ללוחות שניות וללוחות שלעתיד לבוא, וכל זה הוא יסוד עניין אבילות החודש, שניתנו לנו שני בתי מקדש ונלקחו מאיתנו, והכל היה כדי שנסתוקק ונכסוף לשוב ולקבל, ודווקא עי"ז נזכה לגאולה העתידה.

ליקו"מ ח"א מאמר ריז

זכרו תורת משה (מלאכי ג כב) ראשי תבות תמוז חסד ואו כי אז בתמוז צריכים להמשיך הזיכרון לתקן השכחה כי אז נתהוה השכחה, כי על ידי הלוחות שנשתברו בחדש תמוז נתהוה השכחה כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ערוכין נד.) אלמלא לא נשתברו הלוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל, ועל כן חסד ואו מתמוז כנ"ל כי מאחר שנשתברו הלוחות נסתלק הראו, כי הלוחות הם בחינת ואו כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ככא בתרא ד.) הלוחות ארכן ששה ורחבן ששה, גם זמן מתן תורתנו ראשי תבות תמוז כי בתמוז נתנו הלוחות כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא ד.) וגם כאן חסד ואו מחמת שאו נשתברו הלוחות שהם בחינת ואו כנ"ל.

פתחי שערים

[א] מאמר זה בא לבאר לנו עבודת חודש תמוז "להמשיך הזיכרון משכחת התורה", ואמנם לכאורה צ"ב דאף ששבירת הלוחות גרמה שכחת התורה, אבל עיקר החסרון בשבירת הלוחות הוא לכאורה הרבה יותר מזה, שהרי עי"ז נלקחו מאתנו לחות הראשונות שהיו מעשה אלוקים ובמדרגה הרבה יותר גבוהה מלוחות שניות כמ"ש בכתבים (ע"ח שער מט סוף ג), וכשתיקנו חז"ל להתענות ביי"ז בתמוז על שבירת הלוחות, על שבירת הלוחות תיקנו, ולא על מה שנגרם מזה שכחת התורה, וא"כ לכאורה היה ראוי שיהיה עיקר העבודה של חודש תמוז לתיקון שבירת הלוחות ולא לתיקון השכחה.

[ב] עוד צ"ב שלא ביאר איך ממשיכים הזיכרון, וכי הייתה כוונתו שצריכים לאכול בחודש תמוז דברים המסוגלים לזיכרון.

ג] עוד צ"ב הרי עבודת חודש תמוז גלויה לכל שהוא ענין אבילות על החורבן, ואיך יתכן שזה לא נרמז בראשי התיבות, ונרמז רק עניין שבירת הלוחות והמשכת הזיכרון, ובעל כרחנו ששניהם ענין אחד, ועבודת אבילות החורבן שייכת לעבודה זו של המשכת הזיכרון.

ובאמת שחז"ל תיקנו את יום יז בתמוז להתענות על חמישה דברים ומהם שבירת הלוחות כמ"ש במשנה (תענית כו:), ומסתמא יש שייכות בין החמשה דברים, שעיקר התענית על אבילות החורבן שהתחילה אז, ועניין שבירת הלוחות מצטרף לו, וא"כ צ"ב מה שייכותם זה לזה.

עוד צ"ב למה נרמזו הלוחות באות ו' מצד מידת ארכם ורחבם, והרי כמו כן היה אפשר לרמזם באות ב' כי הם שני לוחות, או באות י' מצד עשרת הדברות.

ד] עוד צ"ב איך יתכן ש"תמוז" ר"ת זמן מתן תורתנו והרי זמן מתן תורתנו הוא בחודש סיוון בחג השבועות, ואיך יתכן שבסיוון אין רמז לזה אלא בתמוז, ואם מצד נתינת הלוחות הרי זה טפל אל עיקר נתינת התורה בחודש השלישי.

ה] ועוד צ"ב, שכל מה שניתן לנו בחודש תמוז הם הלוחות, אבל הרי לא נשארו בידינו, והלוחות האחרונות ניתנו לנו ביום הכיפורים, וא"כ מה העניין לרמז בתמוז זמן מתן תורתנו.

ועוד צ"ב, למה כשבאים לרמז עניין זכרו תורת משה, וענין זמן מתן תורתנו, חסר וא"ו, והרי החיסרון של הוא"ו אמור להיות דווקא בשמו של החודש, ולא כשממשיכים את הזיכרון, ולא כשמדברים על זמן מתן תורתנו.

ו] עוד צ"ב למה נרמז עניין הזיכרון וביטול שכחת התורה בפסוק 'זכרו תורת משה עבדי', ומה שייכות עניין חודש תמוז לפשט פסוק זה, והרי היה אפשר לרמז בר"ת עניין הזכרון גרידא.

ז] ועוד תמיהה גדולה יש לתמוה, שהרי השכחה שבאה משבירת הלוחות, נמצאת בכל השנה, וא"כ עבודה זו להמשיך הזיכרון שייכת לכל השנה, ואדרבא דווקא בחודש תמוז יקשה יותר להמשיך את הזיכרון, אחרי שבחודש זה ירדה השכחה.

הקדמה מדברי מוהרנ"ת

אמנם לפני שנבוא לבאר הדבר בס'ד, נקדים לשון מוהרנ"ת בעלים לתרופה מכתב שנד וד"ל:

ב"ה יום א' חקת ראש חודש תמוז תר"א בקסלב. שלום לאהובי בני מורנו הרב יצחק שיסקיה, וכו' תמוז ראשי תבות ז'כרו ת'ורת מ'שה. ז'מן מ'תן ת'ורתנו. וְהָא"ו חֲסָרָה, כִּי נִשְׁבְּרוּ הַלְּחֹתוֹת שְׁאָרְכֶן וְרַחֲבֶן נָא. וְצָרִיכִין לְזַכֵּר כָּל זֶה הַיָּטֵב כִּמוֹ שְׁאָנוּ מְזַהְרִין מִזֹּאת

התורה [המאמר] בעצמו שהוא ראשי תבות תמוז שהוא "זכרו" וכו', כי כל דברינו אלה [היינו דברי רביז"ל בעניין הר"ת של תמוז] הם תורת משה ממש, כי הם קיום התורה וכו'. רק חזק ואמץ מאד מאד לשמח נפשך בכל מה שתוכל, ולהפך כל היגון ואנחה וכל מיני מרה שחורה ועצבות ודאגות להפך הפל לשמחה; כי אף על פי כן אני יודע שתמוז ראשי תבות זכרו תורת משה, וכפי מעט מעט השעור שבלבי מזה, צריכין לומר גם על דבור הקדוש הזה אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די. כי הוא נוגע לתקון חטא העגל לתקן פגם שבירת הלוחות שהמשיכו שכחה בעולם שמשם כל הצרות בגוף ונפש וממון שסובלין בגלות המר הארץ הזה. ועקר הוא צרות הנפש, בפרט כמו שיידיע כל אחד בנפשו נגעי לבבו ומכאוביו. אבל לא דבר ריק הוא אשר הפליא חסדו עמנו להאיר עינינו בחדושי תורתו הקדושה. שכלם הראה לנו ורמז לנו היטב היטב שעדין לא עזב חסדו מעמנו. ועדין השם יתברך עמי ועמך בפרטיות ועם כלנו, כי גלה לנו תורת חסד שלא נשמע מעולם, שכל דבור יכול להחיות גם אותך וכו' עכ"ל.

ומבואר בדבריו שמאמר זה בא לבאר ולרמז לנו שהש"ת עדיין עמנו לא יעזבנו ולא יטשנו, וצ"ב היכן רמוז זאת במאמר קטן זה, שלכאורה איננו אלא שיחה נאה ורמז יפה על חודש תמוז.

דעה והשכל

ועתה נבוא לבאר הדבר בעז"ה. **וצ"ב** למה נרמז כל עניין שבירת הלוחות בעניין העיניים והרי זה רק פרט קטן שלכאורה לא קשור לעצם העניין.

שבירת הלוחות – שבחו של משה

ועוד צ"ב, דמשמעות הפסוק הוא, שבא הכתוב לספר מעשיו הנפלאים של משה רבינו שהוציאנו ממצרים, ואשר דיבר עמו ה' פנים אל פנים, ומסיים בפסוק האחרון, במורא הגדול שעשה משה לעיני כל ישראל, שמרמז על שבירת הלוחות, דמשמע שזהו הדבר הגדול ביותר שעשה משה רבינו, ולכאורה אדרבא, זה ששבר את הלוחות היה עניין שבדיעבד, ולא נחשב לאחת מהגדולות אשר עשה משה.

דהנה בסוף תורת משה נאמר "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל" (דברים לד יב) ופירש"י שנשאו לבו לשבר את הלוחות לעיניהם, שנאמר: ואשברם לעיניכם (דברים ט ז), והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר: 'אשר שברת' (שמות לד א) יישר כחך ששברת ע"כ, וכלומר שהתיבות לעיני כל ישראל רומזים על ואשברם לעיניכם.

רק לעיניהם נשברו הלוחות ולא באמת נשברו.

שבירת הלוחות קריעת הכתובה

ויש להעמיק יותר בדבר, ע"פ מ"ש חז"ל על הפסוק (שמות לד א) "פסל לך אתה שברת הראשונות אתה פסל לך אחרות, משל למלך שהלך למדינת הים והניח ארוסתו וכו' יצא עליה שם רע עמד שושבינה וקרע כתובתה, אמר אם יאמר המלך להורגה אומר לו עדיין אינה אשתך, בדק המלך ומצא שלא היה הקלקול וכו' נתרצה לה, אמר לו שושבינה כתוב לה כתובה אחרת שנקרעה הראשונה, אמר לו המלך אתה קרעת אותה אתה קנה לך נייר אחר ואני אכתוב לה בכתב ידי, כך המלך זה הקב"ה וכו', והשושבין זה משה, ארוסתו של הקדוש ברוך הוא אלו ישראל, לכך נאמר 'פסל לך' (הובא ברש"י שם).

והנה ממה שהמשילו את הלוחות לכתובה נמצינו למדים שלא נתבטלו הנישואין שבינינו לבין הקב"ה כי הכתובה היא רק ההוכחה של האשה להורות ולגלות לעין כל שהיא נשואה למלך, אבל גם בהעדר הכתובה לא מתבטלים הנישואין, וכמו"כ בעניין הלוחות, שאחרי שנשברו חסר לנו רק את הגילוי לעין כל שהקב"ה חפץ בנו, אבל החפץ עדיין קיים ועומד אף כי חטאנו בעגל שגרם לשבירת הלוחות, וכל העונש היה שלא נזכה לראות ולהרגיש את החיבור אבל ניתן לנו כח

ויותר מן הכל צ"ב, למה הוריד משה רבנו הלוחות לישראל כדי לשברם, והרי בעודו במרום כבר נאמר לו שישראל חטאו, והיה לו לדרוש כבר שם את הק"ו שמבואר בגמ' (שבת פז.) שדרש משה מקרבן פסח, שאם מומר אסור בפסח, ק"ו שא"א ליתן לישראל את הלוחות כשהם מומרים, ולמה הוריד את הלוחות ושברם לעיניהם.

לוחות נשברות ואותיות פורחות

אכן הנה אמרו בגמ' (פסחים פז:) "ואשברם לעיניכם" תנא לוחות נשברו ואותיות פורחות, וצ"ב מה העניין להזכיר זאת לישראל, ונראה שבא משה רבנו לומר לישראל שלא יתיימשו מזה שנשברו הלוחות, ולא יירך לבכם מזה שהם רואים את מצבם השפל, שבעודם בהר סיני כבר חטאו בע"ז ונעשו כמומרים עד שאינם ראויים לקבל את הלוחות (שבת פז.), כי אף שגוף הלוחות איננו איתנו לראותם, אבל אור הלוחות עדיין קיים ועומד וממתין להם ואם יזכו יקבלום שוב, כי האותיות לא נשברו אלא פרחו ועלו, ורק הכלי של האותיות שהם הלוחות בעצמם נשברו.

ויש להוסיף עוד, כי הנה צ"ב מהיכן דרשו זאת חז"ל שהאותיות פרחו, וברש"י שבגמ' פירש שהכוונה היא 'לעיניכם' שהיה דבר פלא המושך את העין שהאותיות פרחו באוויר, ואמנם יתכן להוסיף עוד ולפרש, שבא משה רבינו לומר להם 'ואשברם לעיניכם' כי

אמנם יש עוד טעם בדבר, כי אם לא היו רואים את הלוחות, לא היו משתוקקים אל מה שנאבד מהם, כי מעולם לא ראו, אבל אחרי שראו את האותיות פורחות, נכנסה בליבם תשוקה וכספו וצפו וייחלו מתי יזכו לזה שוב, וכך זכו ללוחות שניות, ועל זה נאמר ואשברם לעיניכם, כדי שיראו את הלוחות ואת האותיות וישתוקקו אליהם.

וממילא מובן מה שנקראת כל שבירת הלוחות בשם זה "לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל" כי השבירה לעיניהם דווקא, הוא ענין עיקרי מאד שזו גם הייתה כל מטרת שבירת הלוחות, וזה נחשב למופת הגדול שבמופתי משה, שעל כן התורה מסיימת בו את שבחיו של משה, שהצליח לחזק לב ישראל לבל יתיאשו, ולבל יעזבו את הציפיה והתשוקה, עד שיזכו לקבל שוב לוחות אחרות.

מעלת לוחות האחרונות

וכיוון שרק בכח תשוקה זו נזכה להחזירם לנו, על כן אמר לו הקב"ה יישר כוחך ששברת.

ואף שהלוחות האחרונות היו פחותות במעלה מהלוחות הראשונות, כמו שהבאנו לעיל מ"ש בכתבים, בכל זאת יש להזכיר הנה מ"ש במדרש (שמו"ד מו א) הַתְּחִיל מְצַטְעֵר עַל שְׁבוּר הַלּוּחוֹת, וְאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵל תְּצַטְעֵר בַּלּוּחוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, שְׁלֹא הָיוּ אֵלָּא עֲשֵׂרֵת הַדְּבָרוֹת לְבָד, וּבַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיִּים אָנִי נוֹתֵן לָךְ שִׁיחָא בְּהֵם הַלְכוֹת מְדַרְשׁ

הזיכרון ע"י אבלות החורבן וע"י התשוקה להחזיר לנו כל דבר טוב שהיה לנו שזה מחיה אצלנו וגם מעורר אצל הקב"ה זיכרון זה כמו שנתבאר ומעורר את האור שקיים ועומד.

וזוהו שהראה להם משה את האותיות שהם פורחות כדי להודיעם שיש להם תקווה, ולא נתבטל הקשר שלהם עם השי"ת, כי השטר נקרע ותוכן הדברים והאותיות שהיו כתובות שם נשארו.

הוא ינהגנו עלמות

וידוע פירוש הבעש"ט על הפסוק (תהלים מה טו) הוא ינהגנו עלמות, שהשי"ת מתנהג עם ישראל כאב שמתנהג עם בנו שמנהיגו ללכת, שבתחילה מחזיק בידו ואח"כ עוזב ידו, והילד נופל וקם עד שמצליח ללכת, ולכאורה למה מתחילה החזיק ידו, אבל הדבר פשוט שאם לא כן לא היה הילד מאמין שאפשר לו ללכת, ועתה שראה שהדבר שייך, ינסה שוב ושוב עד שמצליח.

למה הוריד משה את הלוחות הראשונות ונמצא מעתה ביאור חדש למה הוריד משה את הלוחות לישראל, כי רצה דווקא לשברם לעיניהם, כדי שיראו בעת השבירה שהאותיות פורחות ולא נעלמות ולא נאבדות, וכדי להכניס להם את האמונה שעדיין יש להם תקווה, ועדיין חביבותינו אצל השי"ת, ועדיין לא נטמאה התורה עצמה, אף אם נשברו כליה.

וְעַל לִבָּם אֶכְתָּבָנָה צֵרִיךְ שֶׁהַלֵּב יִהְיֶה הַכְּלִי לִקְבֹּל בְּמִקּוֹם לִוְחוֹת הָאֲבוֹן, וְלִקְיִים מִשׁׁכׁ (יִחְזָקָא לִוְכוֹ) וְנִתְּתִי לְכֶם לֵב חֲדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֲתָן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסְרִיתִי אֶת לֵב הָאָבֶן מִבְּשָׂרְכֶם וְנִתְּתִי לְכֶם לֵב בְּשָׂר, שֶׁמֶרְמֵז שֶׁבְּמִקּוֹם שֶׁתְּהִיָּה הַתּוֹרָה כְּתוּבָה עַל הָאֲבוֹן, שֶׁאֵז לֵב הָאָדָם אֵינוֹ אֵלָּא לֵב אֲבוֹן שֶׁאֵינוֹ מְקוּשָׁר אֶל הַתּוֹרָה בְּאֵמֶת, בְּמִקּוֹם זֶה יִהְיֶה לְבוֹ לֵב בֶּשֶׁר, כְּשֶׁהַתּוֹרָה תִּכְתֵּב עַל לִיבִים [וְיִדְוַע מַה שֶׁרָמַז רַבִּיז״ל פֶּסוּק זֶה עַל אֲנָשִׁים], וְלְצוּרֶךְ זֶה הוֹצֵרָה שְׁבִירַת הַלִּוְחוֹת וּפְרִיחַת הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁזֶה הוֹלִיד אֶת הַתְּשׁוּקָה וְהַרְצוֹן לְשׁוֹב וּלְקַבֵּל, וְזֶה הֵבִיא אֶת הַשֶּׁכֶר שֶׁל כַּפְלִים לְתוֹשִׁיָּה, וְע״כ אָמַר לוֹ הַקַּב״ה יִישֵׁר כַּחַךְ שֶׁשֶׁבֶרְתָּ כִּי ע״ז יִזְכּוּ לִקְבֹּל יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

הֵיטֵכֵן שְׁדוּקָא תְּמוּז הוּא זְמַן מֵתָן

תּוֹרַתֵינוּ

וְזֶה הֵבִיאֹר בְּמ״ש רַבִּיז״ל שְׁדוּקָא חוֹדֵשׁ תְּמוּז רִמְזוֹ בְּר״ת עַל ״זְמַן מֵתָן תּוֹרַתֵנוּ״ יוֹתֵר מִחוֹדֵשׁ סִינַן, וְאִף שֶׁבְּחוֹדֵשׁ תְּמוּז לֹא נִיתֵן לְנוֹ דְבַר, וְרַק הֵייתָה אִפְשָׁרוֹת לִקְבֹּל אֶת הַלִּוְחוֹת, וְלִמְעַשֵּׂה לֹא קִיבְלוּ כְּלוֹם, בְּכָל זֹאת נִרְמַזָה נִתְּנִית הַתּוֹרָה דּוּקָא בְּחוֹדֵשׁ תְּמוּז, כִּי אֲדַרְבָּא וְאֲדַרְבָּא, זֹהֵי גּוֹפָא הַסִּיבָה שֶׁנִּקְרָא חוֹדֵשׁ זֶה בְּשֵׁם חוֹדֵשׁ תְּמוּז, לְרִמְזוֹ שְׁדוּקָא חוֹדֵשׁ כֹּזֵה שְׁבוּ נִשְׁבְּרוּ הַלִּוְחוֹת הוּא עֵיקַר זְמַן מֵתָן תּוֹרַתֵנוּ, כִּי עֵיקַר הַתּוֹרָה הִיא מַה שֶׁנִּקְבַּל בְּכַח הַתְּשׁוּקָה וְהַכִּיסוּפִין וְהַרְצוֹן וְהַדְרִישָׁה, שֶׁהֵם בָּאִים דּוּקָא

וְאֲגִדּוֹת, הִדָּא הוּא דְכָתִיב: וַיִּגְדֵּל לָךְ תַּעֲלָמוֹת חֲכָמָה כִּי כַּפְלִים לְתוֹשִׁיָּה, וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שֶׁאֵתָּה מִבְּשָׂר שֶׁמִּחֲלִיתִי לָךְ עַל חֲטָיָה שְׁלָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (אֵיבִיב יֵאָר) וְדַע כִּי יִשָּׂה לָךְ אֵלֹהִים מִעֲוֹנֶךָ.

הַלִּוְחוֹת שֶׁלְעֵתִיד לְבוּא

וְכַאֲמַת שֶׁאִף שֶׁקִּיבְלָנוּ לִוְחוֹת שְׁנִיּוֹת, אֲבָל עַדִּיין אֲנוֹ עֵתִידִים לְחַזּוֹר לְמַדְרִיגָה הַרְאֻשׁוֹנָה וְעוֹד יוֹתֵר, כִּי בִזְכוֹת הַהִשְׁתַּוְּקוּת אֶל הַלִּוְחוֹת שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, וּבְכַח הַתְּקוּהָ וְהָאֲמוּנָה שֶׁאֲנוֹ מֵאֲמִינִים שֶׁהָאֹר שֶׁפָּרַח לְעֵינֵינוּ עַדִּיין מִמֵּתִין וּמִצַּפָּה לְנוֹ, עַל יְדֵי זֶה נִזְכָּה לְכַפְלִים לְתוֹשִׁיָּה יוֹתֵר מִהַרְאֻשׁוֹנוֹת, שֶׁתְּהִיָּה הַתּוֹרָה כְּתוּבָה עַל לְבַבֵינוּ, וְכִמוֹ שֶׁמּוֹבֵן בְּדַבְּרֵי רַבִּיז״ל בְּמִק״א (תּוֹרָה לִד׳ ס״ו) שֶׁלְבוֹ שֶׁל אָדָם הוּא בְּחִינַת לִוְחוֹת, כְּמ״ש ׳כְּתַבְּם עַל לִוְחַ לְבָבְךָ׳, וְזֶה עַל דֶּרֶךְ מִשׁׁכׁ (יִרְמִיָּה לֹא ל-לֵב) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְהוָה וְכָרַתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה: לֹא כְּבְרִית אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת אֲבוֹתֵם בְּיָוִם הַחֲזִיקִי בְּיָדָם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר הִפָּה הִפְרוּ אֶת בְּרִיתִי וְאֲנִי בְּעֵלְתִי בָּם נְאֻם יְהוָה: כִּי זֹאת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֶכְרַת אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲחֲרֵי הַיָּמִים הֵהֵם נְאֻם יְהוָה נִתְּתִי אֶת תּוֹרַתִי בְּקִרְבְּכֶם וְעַל לִבָּם אֶכְתָּבָנָה, וְהֵינִי שֶׁהַלִּוְחוֹת הַחֲדָשִׁים יִהְיוּ לְבַבּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִצְמָם וְזוֹ מַעֲלָה יִתִּירָה עַד מְאֹד, וְסוּג הַמַּעֲלָה הִתִּירָה הַזֹּאת שֶׁתְּהִיָּה לְעַת״ל, הוּא בְּאֵמֶת מְסוּג כֹּזֵה שֶׁשִּׁיךְ לְבוּא אֵלָיו דּוּקָא ע״י הַתְּשׁוּקָה וְהַצִּיפִיָּה שֶׁבְּלֵב, שֶׁהִרִי כִּדִּי לִקְבֹּל בְּחִינַת

שלווה לשבירת הלוחות, שאנו שוכחים מה שלומדים, אלא שירדה שכחה על עצם הלוחות, כלומר שאין מדובר רק על התורה שאדם לומד ומשכח, אלא גם את הלוחות עצמם אנו שוכחים ולא זוכרים, אלא מיואשים מהם, כי אף שהיו לפני עינינו וְאֶשְׁבְּרָם לְעֵינֵיכֶם, מיד כאשר עברו הלוחות מלפני העיניים חלה שכחה על אור הלוחות עצמם, כי יחד עם שבירת הלוחות ירדה לעולם שכחה, כי כמו שלא היינו ראויים לקבל את הלוחות כך לא היינו ראויים שיהיה להם קשר לזה.

זכרו את ה' מרחוק וירושלים תעלה על לבבכם

אבל בפירוש נצטוונו לזכור את ה' מרחוק, ככתוב (ירמיה נא ז) זְכְרוּ מֶרְחוֹק אֶת יְהוָה וְיְרוּשָׁלַם תִּעָלֶה עַל לִבְבְּכֶם, כי על זה יש לנו בחירה, וזה הוא הנסיון שלנו, אם נשכח את מה שראינו או שזכור נזכרנו עוד, ונכסף ונשתוקק ונרצה ונייחל ונתאוה ונתפלל לזכות שוב לאותה קדושה עליונה, והרי זה דומה לחורבן ביהמ"ק שנחרב בעוונינו, וגם נגזרה עליה גזירת שכחה, אבל מצווה עלינו לזכור את ירושלים ולדרוש אליה ולהתאבל עליה, כמ"ש וירושלים תעלה על לבבכם.

זוכה ורואה בשמחתה

ובזה נזכה להשיב שכינתו עלינו ואלינו, כמ"ש בגמ' (ב"ב ס:): כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, שנאמר

בעקבות השבירה לעינינו, וכמו שנתבאר בס"ד כי התורה שנקבל מחמת שבירת הלוחות היא במעלה יתירה ממה שניתן בסיון, וכל נתינת הלוחות יחד עם שבירתם לא היו אלא כדי שנקבל יותר ויותר, אלא שלעת עתה נגנז האור שהוא מאתנו כדי שנשתוקק, כי תשוּקה זו היא היא תוליד עבורנו את האור הגבוה ביותר.

להמשיך הזיכרון ולתקן השכחה

ובזה נשוב לדברי רביז"ל, כי עניין כח הזיכרון שיש באדם, הוא הכח המקשר בין האדם לבין הדברים שנאבדו ממנו, וחוש הזיכרון משמש את האדם בדבר שהיה לפני עיניו ועבר ממנו שמכל מקום הוא נמצא עדיין לפניו בכח הזיכרון, ועדיין הדבר אצלו במח, ועל ידי זה אינו מתייאש ממנו, אבל כשמפסיק לזכור את הדבר אז הדבר נאבד ממנו, וע"כ השכחה קרויה אבידה, כמו שאמרו במשנה (אבות פ"ה) 'מהיר לאבד', כי דיני אבידה תלויים בהלכות ייאוש, שכל עוד שהאדם זוכר את מה שהיה לו ואינו שוכחו ואינו מתייאש, עדיין זה שלו, וכששוכח הוא מאבד את הקשר עם הדבר וכבר אינו שלו, ואכן מבואר בליקו"ה (הלכות מתנה ה"ה ארת עד-עו) שהלכות אבידה ומציאה הם יסוד לכל דרכי העבודה.

ומעתה נראה שכשאמרו חז"ל שאלמלא נשתברו הלוחות לא היו שוכחים את התורה, וכשנשתברו הלוחות באה השכחה לעולם, אין כוונתם לדבר נוסף

ומעתה יתכן לבאר את היסוד שביארנו בס"ד גם בדברי האריז"ל, שהסיבה שכל שבירת הכלים שהיא שורש הדינים הרע והחסרונות, הייתה דווקא באורות העיניים, הוא כדי ללמדנו שכל החסרונות הם רק לעינינו, כי הכלי נשבר והאור עלה למעלה, כי כל הטוב קיים ועומד וממתין לעת רצון ואין ייאוש בעולם כלל.

ואולי לזה רומז מ"ש האריז"ל (ע"ח שער י פ"ב) ש'תיקון השבירה והחזרת האור לכלים הוא ע"י שנמשך אור מאורות המצח, והרמז בזה כי המצח שם מקום הזיכרון כמ"ש 'ולזיכרון בין עיניך' (שמות יג ט), כי אף שנשתברו הלוחות והכלים, ומתו הבחינות הראשונות, ו'גזירה על המת שישתכח מן הלב' (פסחים נד:), בכל זאת נטע הקב"ה בנו את כח הזיכרון שבכוחו יכול אדם להחיות את הדבר כאילו עומד לפני עיניו.

אין יאוש בעולם כלל

וכבר נתבאר מהות הכח הזה ברוחניות, כאשר אדם משתוקק אל מה שהיה לו ולא מתייאש ולא שוכח, שאז מחייה אצלו את הדבר, עד שבסוף זוכה להחזירו שוב, וכמו שנאמר (ישעיה סו י) 'שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה', ולכאורה מה העניין של האבלות הלא עדיף לשכוח עד עת קץ כשיעלה רצון לפניו לבנות החרבות ולהשיבנו מהגלות, אכן מפסוק זה מובן שאדרבה ע"י האבלות נבנית ירושלים, ועל כן

(ישעיה סו י) 'שישו איתה משוש כל המתאבלים עליה' ע"כ, וכמו כן ממש, הוא בכל דבר שבקדושה, שאם כי נאבדו מאיתנו כל הקדושות וכל המדריגות, אבל עדיין אנו מצווים לזכור ולא לשכוח, ולהמשיך את הזיכרון לתקן את השכחה, לא להתייאש משום עבודה, גם מהגדולה שבגדולות, ולכסוף ולבקש, וכך אנו מתקשרים אל אותו האור של המדריגה ההיא שנאבד ופרח מאיתנו, כי הרצון והחשק שבלב מקשר את האדם אל הנחשק, ולא עוד, אלא שבכח תשוקה זו, ובזה שאנו דורשים ומבקשים ולא שוכחים, נזכה להחזיר אליו את כל מה שנאבד מאיתנו, וכמבואר בתורה לא, שאין דרך לזכות בשום מדריגה כי אם על ידי התשוקה בלב ובפה.

שבירת הכלים ואודות פורחות

והנה ידועים דברי האריז"ל (ע"ח שער ח פ"א) בענין שבירת הכלים שהייתה בתחילת בריאת העולם למטרה מיוחדת לברוא את כל כח הרע הגשמי והרוחני, ומבואר שם שכל השבירה הייתה בעולם מסוים שנקרא בשם 'אורות העיניים', ובמקום אחר (ליקוטי תורה פר' כי תשא) כתב שעניין שבירת הלוחות הוא כמו 'שבירת הכלים שנשברו הכלים והאורות עלו למעלה' עיי"ש, וא"כ מה נפלא לשון הפסוק וְאַשְׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם לרמוז על השבירה שהייתה באורות העיניים.

לעגל בן בקר, אבל יש לכל אחד נסיון פרטי שעבור זה בא לעולם, ואם אינו עומד בזה הרי הוא כמי שעשה את העגל, והנה בדרך הטבע, כשרואה אדם שאינו מצליח בדבר מסויים, אחרי שמשתדל בזה ימים ושנים ולפעמים גם עשרות שנים, הרי הוא מתייאש מלזכות לזה עוד, וכבר אינו רוצה ואינו מתפלל על זה, ואפילו אינו מאמין שיוכל לזכות לזה, ואינו משתוקק ואינו מתאוה לה.

אבל האמת היא, שגם אם אינו יכול לזכות לזה במעשה, אבל עדיין הוא מצווה לזכור את הדבר ולא לשכחו, ולקיים מ"ש 'זכרו את ה' מרחוק', ולהשתוקק ולהתאוות ולהתפלל על זה, וזו היא עבודת חודש תמוז כדברי רביז"ל כאן במאמר ריז, 'לבטל את השכחה ולהמשיך את הזיכרון', וכבר הבאנו מה שמבואר בליקו"מ (סוף תורה לא) שכל דבר טוב א"א לקבלו רק ע"י התשוקה בפה ולב, שזה בורא את האור והכלי של המדריגה ההיא שנאבדה ממנו.

ארכו ו' ורחבו ו'

ואחרי כל זה נשוב ליישב מה שהערנו, למה דווקא בסוגיא זו, נרמזו הלוחות באות ו' על שם שארכו ו' ורחבו ו', ולא בשאר רמזים כמו אות י' על שם י' הדברות, גם הערנו, שלכאורה דווקא כשמרמזים את העניין של זכרו תורת משה ושל זמן מתן תורתינו, היה ראוי שיהיה שם אות ו', שהרי מדובר בעת

זוכה ורואה בשמחתה' כי זה המתאבל הוא בעצמו יסד את הדבר ובוודאי יזכה לראותו.

ועומק הדבר הוא ע"פ מה שכבר נתבאר, שרק הכלי נשבר והאור עלה למעלה, וזה נכון בין בעניין שבירת הכלים, ובין בעניין שבירת הלוחות, ובין בכל דבר טוב ומדריגה שנאבדה מהאדם, וכן הוא גם בעניין ביהמ"ק, שהאבנים נשברו אבל אור ביהמ"ק עלה קיים למעלה, וכמ"ש בגמ' (סנהדרין צו:): 'יצאה בת קול ואמרה לנבוכדנצר ביתא קליא קלית' (בית שרוף שרפת), והיינו משום שהאור של ביהמ"ק כבר נתעלה משם לפני כן, וממילא מובן שאור זה שמור בעדנו עד עת קץ, [וע"כ מבואר מדברי האריז"ל (ע"ח שער ח פ"א) שחורבן ביהמ"ק גם הוא מעין שבירת הכלים ודורש שם את הפסוק פָּקַח עֵינַיִךָ וַיֵּרְאֵה שְׁמַמְתִּינוּ וְהָעִיר אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמֵךְ עָלֶיךָ (דניאל ט יח) עיי"ש, וא"כ גם בביהמ"ק היה כן שנשברו הכלים והאור פרח למעלה] וע"י האבלות חוזרים ומקבלים ומורידים אור זה אלינו, וממילא יבנה ביהמ"ק.

הנוגע בזה למעשה לעבודת ה'

ועיקר תכלית הדברים הוא, במה שנוגע לכל אחד ואחד בעבודת ה' הפרטית שלו, שלימדנו רביז"ל כאן שעבודת חודש תמוז היא להמשיך הזיכרון, היינו לבלי להתייאש גם אם הוא רואה עצמו כמומר וכמי שעשה את העגל, ואף שאין לנו נסיונות כאלה להשתחוות

ורוח אלוהים מרחפת

והנה הבאנו לעיל מדברי האריז"ל, ששבירת הלוחות הוא מען שבירת הכלים שהייתה בתחילת בריאת העולמות, שהיו כלים נשברים ואורות פורחים, ואמנם כמו שבלוחות, עדיין נשאר לנו אחרי השבירה הכח לזכור אותם בזיכרון ולהתקשר לכל הקדושות שפרחו מאיתנו על ידי התשוקה והרצון, כמו כן גם אצל הכלים שנשברו, נשאר בהם קצת חיות שהם הניצוצות הקדושים שירדו עמהם, ויש להוסיף בזה עוד רמז כי "הזכרון" בגימטריא "רפח", וזה רומז למ"ש האריז"ל (ע"ח שער יח פ"א) שבשעת שבירת הכלים, שכלים שבירתן זו היא מיתתן (ב"ק נד.), מכ"מ נשארו רפ"ח ניצוצות הקדושים עם הכלים, וזה נרמז בפסוק (בראשית א ב) 'ורוח אלוקים מרחפת' רפ"ח - מ"ת, כי הם כמו מרחפים על הכלים, וכמו שבכל מת נשארת קצת חיות על גופו ונקרא 'הבלא דגרמי' ועי"ז יקום המת לתחיה, וכמו כן בכח רפ"ח ניצוצות קדושים אלו יחיו הכלים השבורים עי"ש.

ואכן הזיכרון שזוכר את האור שפרח, זה גופא הוא המעט החיות שנשאר אצלינו בזמן השבירה וע"כ "הזכרון" בגימטריא "רפח" [וגם זה רמז בלשון חז"ל שאמרו בפסחים פז: לוחות נשברים ואותיות פורחו"ת והוא החלק של האותיות שעדיין מרחפו"ת ע"פ הלוחות], וע"כ גם 'שברי לוחות

שחוזר וממשיך התיקון לשבירת הלוחות.

אכן הנה כשנתבונן נראה שבשבירת הלוחות נשבר רק ארכן ורחבן, שהרי האותיות פרחו וגם הלוחות עצמם נשאר כל החומר של האבנים רק שנשבר לשברים רבים קטנים, נמצא שנשבר רק כח הוא"ו שמרמז על ארכן ורחבן [וע"כ וא"ו ר"ת א'רכן ו' ו'רחבן ו'], וע"כ בשם חודש תמוז שבו רמוזים השבירה של הלוחות והשכחה, שם נרמזו הלוחות דווקא באות ו', לרמז לנו, שאך ורק הוא"ו שבלוחות חסר ותו לא, כלומר רק המידות שהם האורך ורוחב נפגמו [וגם ידוע שמספר ו' הוא המספר של המידות וגבולות בששה קצוות ו"ק], אבל כל האור נשאר, כי דווקא על החלק הזה של הלוחות חלה השבירה.

וכבר נתבאר שזה גופא הלימוד והעבודה של חודש זה, לדעת שרק הו' שבלוחות נשבר וכל שאר חלקי הלוחות נשארו, וכמו שראו בעיניהם שהאותיות פורחות, וזה יביאם לקיים 'זכרו תורת משה', וע"כ דווקא כשמדברים על הזיכרון שממשיך כדי לתקן את השבירה של הלוחות, שם חסר ו', והתקשינו בזה מאוד לעיל, אכן עתה מבואר הדבר, כי כשנדע דבר זה, שרק זה מה שחסר לנו על ידי שבירת הלוחות, ממילא נזכור ונשתוקק אל הלוחות ואל אורם הגדול, ואז נשוב ונקבלם.

וכמשנ"ת שזה עניין השכחה שירדה לעולם יחד עם שבירת הלוחות, שהוא הייאוש שאדם מתיימש מאותם מדריגות שאינו זוכה להם בפועל ובגלוי, ומרגיש שפרחו ממנו, אבל בחודש תמוז הוא הזמן המסוגל להמשיך הזיכרון ולהתקשר אל כל המדריגות שמתאווה אליהן ולהתחבר אל כל האבידות ע"י הזיכרון, ולקיים מ"ש זְכָרוּ מִרְחוֹק אֶת יְהוָה וִירוּשָׁלַם תַּעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם כְּמוֹ שֶׁחָבְאוּ.

בית המקדש שלעתידי

והנה נתבאר בעניין הלוחות, שכל הנתינה והשבירה גם יחד, הייתה להם מטרה אחת, כדי להביא את ישראל להשתוקק להחזיר אלינו את אור הלוחות, ובוה זכו ללוחות שניות שעליהם נאמר 'כי כפלים לתושיה', ועוד נזכה ללוחות מעולות עוד יותר בשכר הקיווי, ויתכן לומר שכמו כן הוא בעניין שלושת בתי המקדש, שנים שהיו, והשלישית העתידה לבוא.

כי הנה אנו רואים גם בעניין ביהמ"ק כמו שנתבאר בעניין הלוחות, שהבית שנקבל לעתיד ע"י התשוקה יהיה הרבה יותר ממה שכבר ניתן לנו בראשונה, שהרי ביהמ"ק השלישי בוודאי יהיה במעלה יתירה מהראשון והשני וכמ"ש בישעיה (כב) וְהָיָה בְּאַתְרֵי הַיָּמִים נִכְוֵן יְהוָה הַר בֵּית יְהוָה בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂא מִגְבְּעוֹת וְנִהְרֹוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם, וחז"ל אמרו שגם ירושלים שלעת"ל תהיה גבוהה יותר כמ"ש בגמ' (ב"ב עה:): 'ואמר

מונחים בארון' (ברכות ת:): כי יש בכוחם לחיות בתחיה"מ, ואמרו חז"ל (סו) 'היזהרו בזקן ששכח תלמודו שהרי שבירי לוחות מונחים בארון ומבואר מזה ששבירת הלוחות הוא כמו שכחת התורה של הזקן ששכח אבל יש בכוחו לשוב ולזכור.

חודש תמוז ואבילות החורבן

ובזה נשוב לבאר וליישב מה שהערנו בדברי רביז"ל, למה הראשי תיבות של חודש תמוז הם על תיקון הזיכרון, בעוד ששבירת הלוחות הוא עניין רחב יותר, והיתכן שעיקר העיקרים, שהיא האבילות על החורבן, לא נרמז בר"ת תמוז, אכן אחרי כל מה שנתבאר, הרי נמצא כי עניין עבודת חודש תמוז להמשיך הזיכרון, הוא גם עניין האבלות על החורבן, שכוללת את התשוקה לביהמ"ק וגם לתורה שפרחה ונשכחה מאתנו, שגם זה שייך לחורבן ביהמ"ק וכמ"ש מִלְכָּה וְשָׁרִיָּה בְּגוֹיִם אֵין תוֹרָה גַם נְבִיאִיָּה לֹא מְצָאוּ תְזוֹן מִיְהוָה (איכה ב ט), [וכמבואר בכתבי האריז"ל (פע"ח שער תיקון חצות פ"ג) שצריך לבכות גם על סודות התורה שנמסרו לחיצונים ע"י שריפת התורה, וע"כ גם צום י"ז בתמוז ניתקן על על חורבן ביהמ"ק ועל שבירת הלוחות ועל שריפת התורה (תענית כו:)].

אבל בכח אבלות זו שאנו מתאבלים על כל הטוב שהיה לנו, אנו משתמשים בכח הזיכרון ומסירים את השכחה,

מצפים ומחכים, וכך היא הדרך בכל דבר שבקדושה, כי כאשר נאמין ונבין שהאור כולו קיים למעלה כי פרחו האותיות והם מופקדות עבורנו עד אין קץ, אז לא נתייאש ונזכור ונשתוקק אליו, שזהו כח הזיכרון לחיות ולהרגיש גם את הדבר שכבר לא קיים עתה אצלנו, ועי"ז חוזר ונמשך הדבר ממקומו אשר שם הדבר גנוז וקיים בשלימות, וכמו שנתבאר, שכל מה שנשבר, רק באורות העיניים נשבר, 'אשרי כל חוכי לו'.

זכרו תורת משה

וע"כ רמז רביז"ל כל זה בפסוק "זכרו תורת משה" שהוא ר"ת תמוז, והערנו מה השייכות דווקא אל פסוק זה, ולמה לא נרמז עניין הזכרון גרידא, אכן הנה שם נאמר (מלאכי ג כב- כג) זְכָרו תּוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדַי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחָרֵב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים: הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לְפָנַי בּוֹא יוֹם יְהִנֶּה, וצ"ב מה השייכות של שני הפסוקים, זכרון תורת משה וביאת אליהו לפני הגאולה.

אכן לפי מה שנתבאר בדברי רביז"ל יתבאר גם זה, כי זה כל סדר הגאולה, שניתן לנו ביהמ"ק ונלקח עד שנשתוקק אליו ועי"ז נקבל את ביהמ"ק השלישי אשר ירום ונישא וגבה מאד, וזה עניין ביאת אליהו לפני ביאת משיח, כי מבואר בדברי האריז"ל שאליהו הוא בחינת העלאת מ"ן (שע"כ אליהו כמניין ב"ן שהוא השם השייך להעלאת מ"ן - ליקו"ת מלכים),

רבה אמר רבי יוחנן עתיד הקב"ה להגביה את ירושלים שלש פרסאות למעלה, ועי"ש עוד במעלות ירושלים שלעתיד.

וממילא יתכן לומר עוד יותר, שבאמת כל עניין ביהמ"ק הראשון והשני היה רק הכנה לביהמ"ק השלישי, כי לכאורה הרי עוד לא היו ראויים לגאולה שלימה, וא"כ למה ניתנה להם גאולה לחצאין, אלא שזה היה כדי שנראה את הטוב ונדע מה אפשר להשיג ונשתוקק אליו ואז נשיג ונקבלנו לעתיד, וזה חידוש גדול עד מאוד, שכמו שנתית הלוחות הייתה רק כדי לקחתם מאתנו כדי שנשתוקק ונקבלם שוב, כמו כן כל נתינת ביהמ"ק הראשון והשני הייתה רק כדי לקחתם מעמנו וכדי שנדע למה להשתוקק, ועי"ז נקבל שוב את הטוב לנצחים ולעולמים.

אשרי כל חוכי לו

ומבואר בגמ' (סנהדרין צ"ז:) 'א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן וכו' חכה לו שנאמר 'אם יתמהמה חכה לו', שמא תאמר אנו מחכין והוא אינו מחכה ת"ל (ישעיה ל יח) 'לכן יחכה ה' לחננכם ולכן ירום לרחמכם', וכי מאחר שאנו מחכים והוא (הקב"ה) מחכה מי מעכב, מדת הדין מעכבת, וכי מאחר שמדת הדין מעכבת, אנו למה מחכין, לקבל שכר שנאמר (שם) 'אשרי כל חוכי לו', ע"כ, ונראה שכוונת חז"ל היא, שהשכר על הציפיה זה הוא לזכות לביהמ"ק בעצמה, והדרך לקבל שכר זה הוא רק בכח שאנו

בעל"ת שהבאנו בתחילת הדברים, והתקשינו בהם, אולם עתה יאירו בס"ד באור יקרות, וז"ל: כי אף על פי כן אני יודע שתמוז ראשי תבות זכרו תורת משה, וכפי מעט מעט השעור שבלבי מזה, צריכין לומר גם על דבור הקדוש הזה אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די. כי הוא נוגע לתקון חטא העגל לתקן פגם שבירת לוחות שהמשיכו שכחה בעולם שמשם כל הצרות בגוף ונפש וממון שסובלין בגלות המד הארץ הזה. ועקר הוא צרות הנפש, בפרט כמו שיודע כל אחד בנפשו נגעי לכבו ומכאוביו. אבל לא דבר ריק הוא אשר הפליא חסדו עמנו להאיר עינינו בחדושי תורתו הקדושה. שבכלם הראה לנו ורמז לנו היטב היטב שעדין לא עזב חסדו מעמנו. ועדין השם יתברך עמי ועמך בפרטיות ועם כלנו.

ועניין העלאת מ"ן ידוע שהיא התשוקה העולה מלמטה למעלה, ועי"ז באה השפעה מלמעלה, וא"כ זה מה שבא הכתוב לומר, שכמו שיש בתורה ענין הזיכרון, זכרו תורת משה, שמקשר את האדם תשוקתו אל כל החלקים שנאבדו ונעלמו ממנו, ובשכר זאת יזכה לחזור לכל המדריגות בכפליים, כן הגאולה העתידה, לא תבוא עד שיתאבלו עליה וישתוקקו לה, ועבור זה ניתנה לנו הגלות הארוכה, ומחסד ה' וצונו לגאלינו, עתיד אליהו הנביא לבוא באחרית הימים לעורר בליבנו את התשוקה ואת הרצון במידה מרובה, עד כדי שבזכות זה תבוא הגאולה בב"א.

ונעתיק הנה שוב את דברי מוהרנ"ת

הספר שיצגוהו קד

להתחבר

יחדך

להתפצל

יחדך

בשורה אחרונה לכלל הנאמנים בשער הספר הקדוש ליקוטי מוהר"י

ספר

שערי דעה

על ליקוטי מוהר"י

הספר הוהווה פנה וישעו לכל המבוקשים והמבוקשים לחוות באור פני מלך

כפס זקן ליקוטי מוהר"י

לדומעל מרדש מעמקות וסודות המאורים

ולחל עצות המקיים בשנים המעל הנהל ונבע

לדחות כל צמא לרבי ה

משעורו ושידורו של המשפיע

והנהיג שלום מוחיף שלישי

ביאר רחב וספור | על פי מר"י בלויס

משנים בנינו פנינו

מקדוח מוחיף והשואת פניו מ רחוקה

לעובדו ולמשתו | שוה לכל לפע

מקדוח מוחיף ורחוק מוהר"י זקני אג"ש שוליס"א

ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכמים

הפצה ראשוני: 053.3107641

ניתן לרשית ככל דיכוי אג"ש בהרה"ק | רשימת שיעורים: 053.3107641 | כתובת הדפוסים והמפיצים: 053.3107641

